

A Report on

Sanjivani Bahuuddeshiya Vikas Sanstha

(Agriculture based NGO firm)

Submitted by

Chidanand Mangrulkar

Saurav Deshmukh

INDEX

- Introduction
- NGO Registration
- Purpose
- Structure
- Activities
- Finance
- Area of focus
- Technology employed
- Further needs and expansion

1. Introduction

- Primarily a NGO working in agriculture firm.
- Working since last 10 years
- Aim is to promote the conventional organic farming
- Training farmers to organic farming
- To train farmers in allied areas of agriculture
- Preparing the organic fertilizer for farming
- To promote organic seed distribution
- Mr. Eknathji Laxman Dungarwar – President

2. NGO Registration

The firm is registered under the trust act on 10th May 2002.
Registration Number – 219/2002 Bhandara

The trust is also affiliated to Nehru Yuva Kendra, Bhandara
Affiliation number – NYKB-855 on 18-11-2003.

Address – Sanjivani Bahuuddeshiya Vikas Sanstha
Shende chowk,
Beside Tahasil Office,
Sadak-Arjani,
Gondia-441807

Cell No. 9420513315 and 9657927870

3. Purpose

- Make farming free from toxic chemicals.
- To stop the ongoing suicide of the farmers
- To make land fertile for farming.
- Make the farming cost effective.
- Shri. Sharad Pawar statement w.r.t organic farming.
- Interaction with MOFF (Maharashtra Organic Farming Federartion).
- Motivation from Mr. Vikram Boke of MOFF.
- To improve the standard of living of farmers.

4. Structure

- Currently at three taluka level
- Sadak-Arjani Taluka – Rengepar, Pandarvani, Ushikheda, Sindjipar, Saledola, Kanatola, Parsodi, Badegaon villages.
- Morgaon-Arjani Taluka – Sukdi, Barabhati
- Devri Taluka just started
- Working structure
- Taluka Level – President, Secretary and supporter
- Village Level – Informer and co-informer
- Planned to cover entire Vidharba region with all taluka and villages.

5. Activities

- Visited the nominated members for vidhan sabha election and explained the difficulties of the farmers
- Signature sheet of around 500 farmers of 35 villages is already submitted.
- Activities – March at Vidhan Sabha for problems related to widow in December 2014.
- To train single widow women to fight for their rights. (legal matter)
- To train the widow for some work activity.

6. Finance

Annual Budget- Five lakhs only (2012-13)

Total Employees – Five only (3 Full time+2 part time)

The members at Taluka and village level had one common account. A nominal fee of Rs. 50/- is being taken for membership. The training related to the organic farming is provided at free of cost, and any help is provided related to the farming.

Funds from other institutes.

7. Area of Focus

- Organic farming+ utpandan gat.
- Form a union amongst farmers to discuss problems
- Utpandan gat focussed on selling the grains directly to the consumer.
- Future plans is to set the local bank amongst farmers and provide the money as and when require
- Help widow women to secure job in the farms.
- To form *Janasunavaye* – open discussion with agro, legal and financial experts.

8. Technology employed

- At present no such modern technology is being used for the production of the organic fertilizer.
Some of the most common used are

Gandul Khat

Shen Khat

Nimboli Arka

- No technology in mixing of fertilizer (manual)
- No modern methods of storage of fertilizer.
- The firm is also linked with AFARM India Pune
- The firm is linked with Kisan Mitra Centre India for any further assistance. (Telephonically and personally)
- Official do visit on request

9. Future Needs and expansion

- Communication with farmers is critical issue
- Lack of proper training office/land/institute.
- Lack of financial support.
- No soil testing unit near by.
- No marketing medium print/media.
- Planned to own a cow shed for cow dung.
- Organic seed distribution centre.
- Website and on-line service
- Technology to store fertilizer for longer duration.
- Number of farmers not much interested in farming and diverted towards jobs (in metros)
- To conduct a seminar on prosperous farming

10. SWOT

- **STRENGTH** - Support of the people
- **Weakness** - The non co-operation of the farmers is considered as the greatest weakness. The farmers some time do not respond to the free training programme conducted on the organic farming.
- **Opportunities**- The greatest opportunities is to help people through various social events. The firm plans to conduct a seminar from a renom agro expert so as to help the farmers and divert their mindset to the organic farming.
- **THREATS**- No threats

11. Society Need

- Rise in India's Population.
- Various new diseases in last decade.
- Good quality of food is the need of every class of society.
- Decrease in Agro land (due to industrial area)
- Revolution in agriculture sector is a need of time.
- Increase the India current GDP rate
- Low resistance power of human being.
- To prevent the storage of certain food items like onion, tomatoes

CHEMICAL based farming

High cost of chemicals

Hazards to the farmers itself in handling

Chemicals DO NOT GET WASH AWAY by simply washing.

Chemicals DO ACCUMULATE IN OUR BODY in small quantities.

NO METHOD TO DRAG CHEMICALS out of our body.

Lack of nutrition value.

EXTREMELY TOXIC if chemicals sprayed in excess quantities.

THREATS to pets like dogs, cow, goat if any.

Soil becomes infertile for three years.

ORGANIC farming

Environmental friendly

No toxic chemical used.

No cost of excess chemical

No hazards to animal life

Excellent quality of food grains.

Fertilizer prepare from cow dung, neem tree.

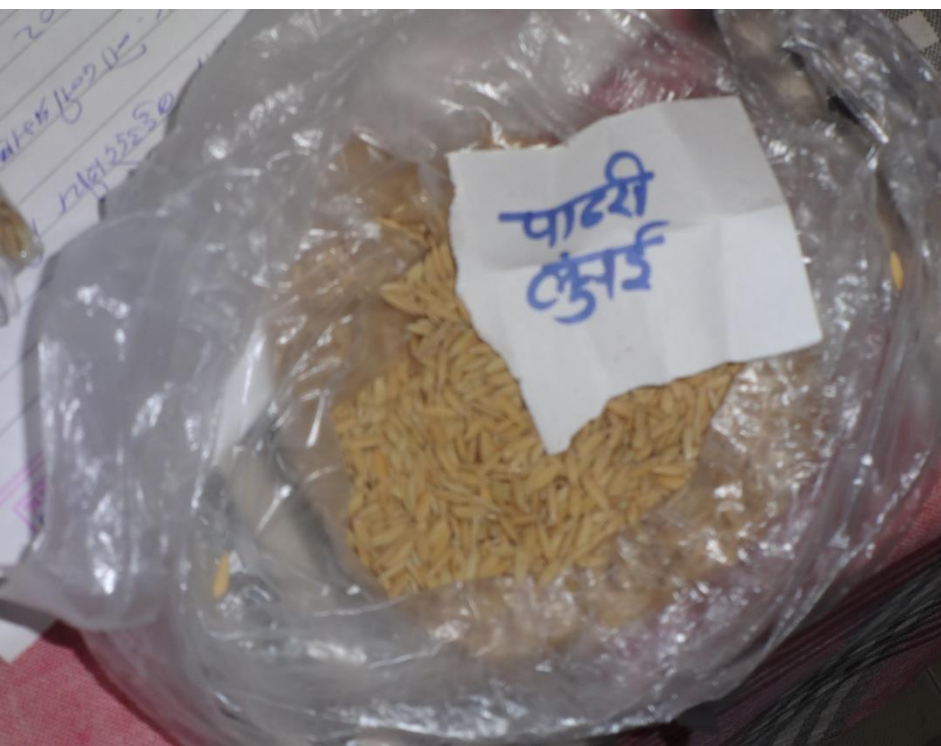
Boost the cow life and plants for fertilizer

Cow life is protected

Neem trees are planted across roadside to control pollution.

Cost of milk products will go down.

Some special attention is required from time to time.



स्वयंसहायता चक्र गजनी झल्लारी
पाण्यावर पडला थंब होऊनी तरंग परसे अंतत । तैसे स्वयंसहायता गट । संघटना बहु विस्तार
एका मागूनी एक तरंग ! विस्तारती झल्लारी ऐसे नांव । एकीची शक्ती परसुनी । समस्या सर्व विस्तार

किसान मित्र नेटवर्क

किसान मित्र संघटना, प्रहार संघटना
शेतकरी संघटना

-: आयोजक :-
संजिवनी बहुउद्देशिय विकास संस्था
सडक/अर्जुनी जि. गोंदिया

संजिवनी बहुउद्देशिय विकास संस्था, जि. गोंदिया

पेरणीपूर्वीच्या प्रक्रिया

अक्रोपिरिल्य
मा. भांडीपान व पुलागोले नुसती नुसती, मर. मर. पातळी इत्यादीसाठी

अक्रोपिरिल्य
मा. भांडीपान व पुलागोले नुसती नुसती, मर. मर. पातळी इत्यादीसाठी

पर्यायविषय
एक दिवस पाहणे म्हणजे हरापण, धूर, पुढेपुढे व कळवणे इत्यादीसाठी

प्रधान
पदा किती विकण्यास पाव किती मुकती

प्रत्यक्षीय पद्धत
हत्याकांड हाताने मुकती विकण्यासाठी पोतणी विकण्यासाठी पोतणी विकण्यासाठी पोतणी

प्रायश्चीन पद्धत
हात वर विकण्यासाठी पोतणी विकण्यासाठी पोतणी विकण्यासाठी पोतणी

अक्रोपिरिल्य
मा. भांडीपान व पुलागोले नुसती नुसती, मर. मर. पातळी इत्यादीसाठी

अक्रोपिरिल्य
मा. भांडीपान व पुलागोले नुसती नुसती, मर. मर. पातळी इत्यादीसाठी

अक्रोपिरिल्य
मा. भांडीपान व पुलागोले नुसती नुसती, मर. मर. पातळी इत्यादीसाठी

अक्रोपिरिल्य
मा. भांडीपान व पुलागोले नुसती नुसती, मर. मर. पातळी इत्यादीसाठी

गांडूळ खत बनवण्याची पद्धत

वापरात एक टोकरीचा एक खडका खणवा. त्यात तारेची बारिक जाडी किंवा जाडीदार कापड घालून घाला. जाडसर तारेचा धार दिला तरी काढेली. गांडूळ खडकाचा कोरदार जाड नरेश म्हणून ही जाडीची घ्यावी.

विकसनार पुरविकरण वृत्त येते वासादी खडकाच्या भोवती जाडसर तार काढा. मिश्रण कुजवण्यावर खडकाचा गांडूळ कोरडीत खडका भोवण्याने किंग गजनेत घालून देवावा.

मीठ, मीठ, भाजलीची पदार्था आणि घूर किंवा दुधाचे पदार्था वा खडकात काडीची टाकू नयेत. अंमकाची कावळ किंवा भिरके घुंजन घुंजून घ्यावी मुकती मिश्रणात मिश्रण घालून घाला.

मीठ न घेणे आवश्यक असून खडका उघडतात की गांडूळाची पदार्था घुंजून घालण्याची पद्धत आणि हातात घुंजून घालण्याची पद्धत वापरात. हेच गांडूळ खत.

जगा गांडूळासाठी मीठ, तांदूळ, भाजणीचा फाट एक एक कोरण्यात घालात. म्हणजे सगळी गांडूळ वा कोरण्यात जगा होतील. उरलेल्या भाजणीत खत काढून घ्यात. ह्यात उरलेल घुंजून घालण्यात. खडकात घालून मेकली गांडूळ घुंजून गांडूळ खत बनवण्यासाठी उपयुगी पदार्थात.

गांडूळ खत वापरना
घ्यायची काळजी

गांडूळ खताचा वापर केल्यावर रासायनिक खत, कीटकनाशक, तगनाशक वापरू नयेत. गांडूळ शेतीसाठी मातीमध्ये जोडणा टिकून ठेवून पाहिले. त्यासाठी पातपाचोळा, पिकाची तट, काडीकरणा, त्या पदार्थांनी जमीन झाकलेली राहणी आवश्यक आहे.

कंपोस्ट खत

1. कोरलेल्या खताची खडका
पदा कुटून घ्या. मर. कुटून घ्या आणि तीन टोक घालावा.

2. खताची लागणारा मात
मात घेऊन घ्या. होण्यात कावण, बनवणी, मात, पातपाचोळा, पिका, पिकाची पिका, शेतीची टाकण, केटी व हूर, पांडूच्या टाकात पदार्था एका जाळ्यात घालून ठेवून आणि खडका भरवण्यात मात जमला की किंग दिवसाने खडका मर. घ्यावा.

3. खडका काय भवता?
खडकाच्या जाडीची काडीकरणा, मात, पातपाचोळा घ्यावा व मर. घ्या आणि वर घ्या. थारवण घाली थारवणे. शेण काढण्यात काढून घालून घाला. खडकाच्या कावण्यात शेणकाढण्यात घालून घ्या. घ्या तांदूळ काढण्यात घ्या. हा वर घालून घालून घालून घाला. अर घालून खडका भरून घ्यावा.

4. खताचा वापर
पेरणीपूर्वी, जमिनीच्या होण्यात पातपाचोळा घेऊन कंपोस्ट खत घ्या. एका एकरासाठी घुंजून घ्या आणि तारेची घ्या घ्या.

खताचा वापर घाला न घ्या. घुंजून घाला न घ्या. घालण्यासाठी घाला घाला. मर. घालून घ्या. घालून घ्या. घालून घ्या.

निंबाची अर्क

साहित्य
अनुनिहाया वाळवलेल्या निंबा चार किलो, दहा लिटर पाणी, पाळक कापड, शोकर डीन लवंगपुत्र

बनवण्याची पद्धत
अनुनिहाया निंबा बारीक कुटून घ्यावा. निंबाची पुळती दहा लिटर पाण्यात राबवून बांगली मिळू द्यावी. भांडू पाळक कापडाने झाकून ठेवावे. सफळी हे पाणी द्याच पाळक कापडामुळे मळून धावं आणि त्यात साबुनपुरा मिरवळावा.

वापर
बरीतरामाने तयार केलेला निंबाची अर्क एक लिटर घ्यावा. त्यात एक लिटर मोनुर मिरवळावे. एक घट्या साबुनपुरा मिरवळावा. या मिश्रणाची उपचारांनी करावी.

राखेचा वापर

राखेचा कच्चापत्रा
सुकलेल्या राखेच्या तळत तयार करून अडकवता बांधावी. मावा बदलल्या झाडावर फडकवतून ठेवावी.

मावा, भांडू अडी, केसाळ अडी, एंट अडी अशा किडांवर उपयोगी

सॅद्रिय कीटकनाशक

साहित्य
राख, लवंगपुत्रा मुस, गुंड

बनवण्याची पद्धत
मुळाचा पाक करून राख आणि लवंगपुत्रा मुस त्यात मिरवळावा. मिश्रणाचे तांबू बजावे.

वापर
शेततटात दहावजेन पुढच्या अंतरावर तांबू ठेवावे जावे. किडांच्या मीलक्यात काळात वापर केल्यास तर किडे मुळता ठिकठून बसतात. प्थी झा किड्यांना धाडून टाकतात. त्यामुळे किडांची पदास कमी होते.

गोमंत्र सात दिवसांचे शिवां वापरते.

सौजन्य: AWO International e.V. FARMS अफार्म - मुंबई सजावट: एम.पी.एस्.एम्. - नाशिक

राखडी खत

साहित्य
वीस किलो शींग, दहा लिटर मोनुर, दोन किलो गुंड, दोन किलो साळपीट, दोन किलो वारुळ माती, पाणी

बनवण्याची पद्धत
वीस लीटरी एकत्र करून कमी कमी सात दिवसा मिळवून ठेवावे. अणुनमून मिश्रण बजावून सात दिवसांनी या मिश्रणात दोनही लिटर पाणी मिसळावे.

वापर
फिकांच्या दोन ओढीमध्ये हे मिश्रण टाकत जावे किवा झाडांना रिंग पद्धतीने घावे. लहान झाडांना प्रत्येकी एक ग्लास याप्रमाणे दोन वेळा तर मोठ्या झाडांना प्रत्येकी अर्धा लिटर याप्रमाणे दोन वेळा घ्यावे.

अणुतपाणी

साहित्य
पाच प्रकारचे प्रत्येकी एक किलो गुलाबपाय (जांबी, वाजरी, मट, मका, तोंडक), पाणी

बनवण्याची पद्धत
वरील घट्याचे वटवून घ्यावी. सर्व फिट एकत्र करून पाण्यामध्ये उकळून राखडी बनवावी. राखपर ठेवावी. नंतर दोनही लिटर पाणी मिसळावे. वापर

फळधारणेच्या केळी, मीठामा, कापाला फुल सागण्याआणी, सोयाबी,ला, उखटासां तराच इतर फळांच्यामागे गोमा लागण्यासाठी हे अणुतपाणी घावे.

दोनही लिटर मिश्रण एका लिटरसाठी पुरेसे जाई.

एका महिन्याला शेो गावी राखडी आणि दुसऱ्या महिन्याला पिताली राखडी असा अंतर पाच लिटर दोनही मिश्रणाचा वापर निंबासाठी फायदेकार ठरेल.

सौजन्य: AWO International e.V. FARMS अफार्म - मुंबई सजावट: एम.पी.एस्.एम्. - नाशिक

अल्पखर्चिक सॅद्रिय शेतीची तंत्रे

शेतीत प्राण्यांचे साहचर्य

- स्वावलंबी, पोसाहन देणारी जैती.
- कमी खर्चाची व विन कर्जाची.
- विषयुक्त व आरोग्यदायी उत्पादन देणारी.
- जमिनीची सुचिकता वाढविणारी.
- स्थानिक नैसर्गिक साधन संपत्तीच्या वापरका होणारी.
- जमीन, पाणी, हवा यांचे प्रदूषण टाळून, पर्यावरणाचा समतोल राखणारी.
- पाण्याचा कमीत-कमी वापर होणारी.
- जमिनीची पाणी धरून ठेवण्याची क्षमता वाढविणारी.
- जीवाणू, गांडुळाची संख्या वाढवून जमीन सच्छिद्र ठेवणारी.
- जमिनीतील पाण्याचा योग्य निचरा होऊन हवा छेळती ठेवणारी.
- जमिनीतील उजळता व हजेतील कापू शोषून घेण्याची क्षमता वाढविणारी.
- मुख्य अन्नद्रव्यांबरोबर पुरेगा प्रमाणात सूक्ष्म अन्नद्रव्ये उपलब्ध करणारी.
- रोगप्रतिकारक व कीड नियंत्रकाचा खर्च कमी होणारी.
- उत्पादनाचा दर्जा, प्रत, स्वाद, चय, टिकाऊपणा वाढविणारी.
- जमिनीच्या उत्पादन क्षमतेत सातत्य राखणारी.
- नाशकांची गरज न पासणारी.
- जमिनीचा सामू (pH) मर्यादित ठेवणारी.
- मिफळयत्नशील जैतीचा शाशवत सामू दाखविणारी.

सौजन्य: AWO International e.V. FARMS अफार्म - मुंबई सजावट: एम.पी.एस्.एम्. - नाशिक

मित्रकीटक

ट्रायकोग्रामा (Tricogramma Spp)

पंगण्याची किडींच्या अंड्यामध्ये मादी अंडी घालते व शत्रू किडींचा अंडी अवस्थेतच नाश करते.

कीडी	दिवे कीटक	संख्या
खोड किडा	ऊच, जवारी, मका	१ लाख
बोंड अडी	कापूस	१.५ लाख
फळ पोखणारी	बेंडी	१ लाख

कोनोबाध्रा

लोकरी मावा कीडनियंत्रणासाठी प्रादुर्भावायसल शेतात प्रति गुंठा ५० कोष सोडावेत. ही कीड २४ ते २६ दिवसात ९० ते १५० मावा खाते.

डेकूण (Deraeocoris nebulosus)

परभक्षी मित्र, डेकूण उपद्रवी कीटक डेकूणासारखे दिसतात.

कोळी व माशी

कोळी कोळी उपद्रवी तर काही मित्रकीटक आहेत, प्राणुल्याने मावा किडीचा फडणा पाडतात.

गांधील माशी (Braconid Parasite)

माशी माव्याच्या पोटात अंडी घालते. माशीची अली माव्याच्या पोटात बाळून माव्याच्या सर्व इंद्रियांचा फडणा पाडते. मेलेला मावा चमकदार तपकिरी / काळपट पडतो.

झायगोग्रामा (Zygotogramma biocontrolate)

अली अवस्थेतील झायगोग्रामा गाजा गवताची कोवळी पाने अधारीपणे खातो. प्रौढ झायगोग्रामा गाजा गवताच्या कळ्या, पाने तसेच देठ व खोड खातो.

सौजन्य: AWO International e.V. FARMS अफार्म - मुंबई सजावट: एम.पी.एस्.एम्. - नाशिक

Thank you.....